

PAMÁTNÍKY PSÍ HISTORIE

nejdůležitější okamžiky psí historie

Michal Čísařovský

➤ **-2500** – v indickém paleolitickém sídlišti Amrí, ležícím v základech harappské civilizace, vyrývá místní umělec do vypalovaných keramických nádob zvěrné motivy - kozorožce se psy nebo vlky

Rozdíl v zobrazení mezi chrtovitými honiči nazývanými „tesem“ a hyenou je zjevný z kresby na lovecké scéně v hrobce Ptahetepa ze Sakkary, V. dynastie (2500 – 2400 př. n. l.); výjev je interpretován i tak, že psi a cvičené hyeny spolupracují při lovu gazel – přimorožců: jeden ze psů má tlapu přátelsky položenu na hřbetě hyeny a cumlá její ucho, zatímco ona mu olizuje hrdlo. „Zvířata“ s dlouhým, liščím ocasem jsou vždy hyeny

➤ **-2400 až -2270** – egyptský hieroglyfický znak „rn“ (čte se ren) označuje zvířata, která byla buď konzumována, nebo přinášena jako obětiny a vykrmována ve fázi semidomestikace, částečného ochočení;

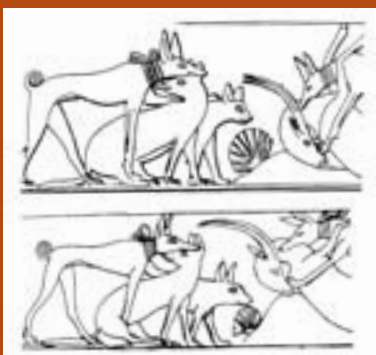
k nim patří vedle buvolce, nubijského kozorožce, adaxe či přimorožce i hyena, považovaná kdysi za jednoho z možných předků psa. V Thébách se ovšem ukazuje hyena jako zvíře štvané loveckými chrti

Muži s krotkou hyenou, Mererukova mastaba, období VI. dynastie, Sakkara

Anup, božský balzamovač, je uctíván především v Horní Egyptě, kde se u města Kase rozkládá „Psí město“, Kynopolis. V řecké mytologii byl pod jménem Anúbis průvodcem duší zemřelých stejně jako Hermés, původně ochránce zlodějů dobytka a pocestných; ztotožněním obou bohů vznikl na přechodnou dobu Hermanúbis. Řekové v něm viděli více psa než šakala

➤ **-2300** – zakladatelé jedné ze tří nejstarších civilizací světa s centry

v Mohedžo-daro a Harappě v údolí řeky Indu chovají jako domácí zvířata psy a kočky; k jejich dobytku již patří krátkorohý skot, zebu, buvol a vepř, dále velbloud, kůň a osel

„Protože pohřebiště bývala na okraji pouště, kde se potulovali šakali a zdivočelí psi, dostal podobu těchto zvířat; podoba šakala přitom převládla. U souladu s představou smrti a noci byl zobrazován vždy černě a to buď jako ležící šakal, nebo jako muž se šakalí hlavou.“
Ujitéch Zamarovský o původu podoby Anupa

➤ Některé texty v Mezopotámii obsahují zmínky o dovozech ze země zvané Meluhha; z dalších odkazů lze soudit, že jde o civilizaci z údolí Indu. Mezi dovezenými předměty jsou i keramické barvené figurky psů. Podobné byly po více než čtyřech tisících letech objeveny v Harappě a v dalších sídlech podél Indu. Obojek na krku psa svědčí o tom, že pes byl držen jako domácí zvíře. Výměna zboží mezi vzdálenými civilizacími centry, jako byla Mezopotámie a civilizace údolí Indu, podporují teorii o šíření některých plemen psů z této oblasti směrem na západ

➤ v hrobce Antefa II. je zobrazen chrt se vzpřímenými ušima, širokým

oobjkem, nad hřbet zatočeným ocasem; tento typ psa byl nazýván „tesem“ a může být předchůdcem plemene kelb tal fenek - později faraonský chrt - a chrtů z Baleár

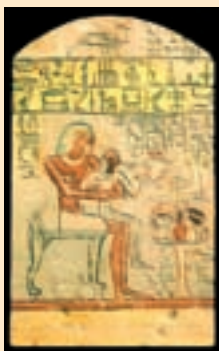
„Chrti starověkého Egypta měli stejně jako chrti z Baleár vzpřímené ušní boltce; také tělo a ocas jsou u obou podobné; egyptští chrti mají často zakroucený ocas; baleárští psi jej tak nosí, jsou-li v klidu. Ale jak se tihle faraonští psi dostali na Baleárské ostrovy? Mohli sem přijít díky řeckému vlivu; vídáme je také na sicilských mincích. Daleko pravděpodobněji je přivezli Kartagiňci na Ibizu, kterou ovládli velmi záhy.“

Dr. Carl von Muralt, Jagdkynologisches von den Balearen, Zurich 1906

➤ **-2100 až -700** – v opevněných jezerních sídlištích Lough Gur v County Limerick a Dunshaughlin v County Meath v Irsku chovají místní lovci psa zvaného gadhar; tento stopař a slídič, tehdy ještě podstatně větší, byl možná předkem honičů typu bígla, foxhaunda nebo jeleního psa - staghaunda; zoolog Th. Studer jej v roce 1900 zařadil na základě zkoumání lebek a kosterních pozůstatků do skupiny *Canis familiaris intermedius*

➤ **-2000** – v Číně jsou chováni malí bezsrstí nápadně zavalití psíci; pravděpodobně slouží jako zvláštní kulinářská specialita

➤ V období Střední říše (-2040 až -1640) si Egyptan jménem Dedusobek nechal vytesat na stělu ve své hrobce podobu svého oblíbeného domácího mazlíčka; o pejskovi s dlouhým tělem a krátkými nohama pod židlí je mnoho milovníků jezevčků přesvědčeno, že jde o dávného předka jejich plemene

➤ **-1950 až -539** – v období Starobabylonské až Novobabylonské říše je sedící pes božským symbolem spojeným s Gulou, bohyní léčení a patronkou doktorů; v chrámu zasvěceném Gule se nachází několik

soch psů; Asyřané používají amulety v podobě psů na svou ochranu Summerové, podobně jako Egypťané, mají „Velkého doktora s černou hlavou“ jménem Nin-Isina. Jeho město je cílem chorých poutníků z dalekého okolí. Okrsek E-gal-makh je mimořádně halasné místo plné psího štěkotu. Při oslavách jsou za zvuků hudby neseny v procesí sochy bohyně do svatyně, útočiště zvaného Psí dům. Zde si alter ego bohyně žijí přepychovým životem, na jehož konci jsou zde pietně pohřbeni

➤ **-1800** – Amenemhet, král 12. dynastie, střílí šíp zpoza palisády na zvířata v ohraničeném prostoru, která jsou zároveň napadána loveckými psy podobně jako při plachtových lovech o 3600 let později, uprostřed Evropy v 18. století. Dva muži za králem nesou na tyči hyenu, jeden z nich třímá za uši živého zajíce; další muž drží na vodítku vzpínajícího se loveckého psa s převýšenými ušima, později zvaného saluki.

➤ V jednotlivých páslech výjevu v hrobce panovníka Amenemheta vidíme shora mezi lovenými zvířaty samce a samici hyeny žíhané, gazely, zajíce, kozoroha, Loderovu gazelu napadanou psem; v druhém pásu šakala skákajícího za kozorohem, kterého pod krkem svírá saluki, další saluki je na hřbetě jiné gazely, dole leží na zádech hyena, saluki doráží na bezrohé kopytnatce, zřejmě jelení zvěř; ve třetím pásu šve saluki lišku, níže napadá jiná saluki býka; v nejnižším pásu útočí psi na pštrosy a saluki drží za čenichovou partii beisu. Z mnoha loveckých výjevů je patrné, že lov sloužil hlavně k zábavě a potěšení a byla při něm používána lasa, síť, oka a špicaté kolové pasti

➤ **-1800 až -1500** – s lidmi, kteří na mnoha místech Evropy dokážou vyrobit zbraně, nástroje a ozdoby z bronzu, žijí psi, které kolem roku 1900 švýcarští, němečtí a čeští zoologové nazývají pes kůlových staveb, *Canis familiaris palustris*; je již plně domestikovaným zvířetem a objevují se první variety, předjímající vznik samostatných plemen na evropském kontinentu

Votivní soška psa z terakoty s dlouhým ztenčujícím se nohama a zakrouceným ocasem, vytvořená v druhém tisíciletí př. n. l. Pes má černý ocas, zád' těla a krk jsou posety černými skvrnami. Figurka sloužila buď jako hračka, nebo jako děkuvný dar za ochranu poskytovanou bohy;

➤ **-1700** – reliéf vytesaný do kamene, odhalený v Beth Shan přibližně 35 kilometrů jižně od Galilejského moře, je téměř metr široký a zobrazuje dvě zvířata: Pes se zakusuje do hřbetu lva v partii zádě, obepínaje jednou nohou jeho bedra; na výjevu scény zachycené z boku zároveň vidíme zadní nohu psa a jeho svěšený hladký ocas mezi předními nohama lva - pes tedy musel být stejně velký jako lev

➤ **-1650 až -1500** – Nesilim kodex, §199: „Bude-li někdo obcovat s prasetem nebo se psem, zemře.“ „Nesilim“ je vlastní označení Chetitů, starověkého národa indoevropského původu, kodex je pak klínopisným zákoníkem z období staré říše

➤ **-1550 až 1080** – Smečka chrtů ze zavěšeným ušním boltcem, zřejmě předchůdců plemene saluki,

pronásleduje hyenu žíhanou; drobná kresba na úlomku kamene vytvořená umělcem žijícím v období mezi 19. až 20. dynastií; byla objevena v Deir el Medineh. Ilustruje dokonalou souhru lovicích psů a potvrzuje existenci dvou typů chrtů ve starověkém Egyptě